

Panel 9:

REGIONALNE STRATEGIE ROZWOJU A OCHRONA BIESZCZADZKIEJ PRZYRODY

Regional development strategies vs. protection
of the Bieszczady nature

- mgr Adam Pęziół (koordynator panelu) – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, ul. Zygmuntońska 9, 35–025 Rzeszów; adam.peziol@wfosigw.rzeszow.pl;
- mgr Andrzej Kulig – Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, al. Łukasza Cieplińskiego 4, 35–001 Rzeszów; a.kulig@podkarpackie.pl;
- dr Bożena Kotońska – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie, Plac Na Stawach 3, 30–107 Kraków; Bozena.Kotonska.krakow@rdos.gov.pl;
- dr Wojciech Wdowik – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie, al. Józefa Piłsudskiego 38, 35–001 Rzeszów; sekretariat.rzeszow@rdos.gov.pl; referat opublikowano poniżej;
- prof. dr hab. Krzysztof Kukula – Katedra Biologii Środowiska, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Żelwerowicza 4, 35–601 Rzeszów; kkukula@ur.edu.pl;

Wojciech Wdowik

PROBLEMY WYZNACZANIA TERENÓW POD ZABUDOWĘ W PROJEKCIE PLANU OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 BIESZCZADY PLC180001

Problems of indicating the building lands in project of management
plan for Natura 2000 Bieszczady PLC180001

Abstract: The preparation project of management plan for Natura 2000 area is many-sided problem. This document taking into consideration the necessity of preserving and improving the protection of natural habitats and animal and plant species for which the Natura 2000 area was designated as well as needs of the local community.

O planie ochrony

Plan Ochrony dla obszaru Natura 2000, jako akt prawa miejscowego, ustanawiany jest w drodze rozporządzenia przez Ministra Środowiska. Przygotowanie projektu Planu Ochrony spoczywa na sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 (art. 29 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody [Dz. U. z 2016 r., poz. 2134, ze zm.]). Opracowanie to sporządza się na okres 20 lat. Zawiera ono m.in. wykaz szczegółowych działań ochronnych dla poszczególnych przedmiotów ochrony danego obszaru.

W przypadku obszaru Natura 2000 Bieszczady PLC180001, Dyrektor Bieszczadzkiego Parku Narodowego jest sprawującym nadzór jedynie nad częścią tego obszaru, pozostającą w granicach Parku. W związku z tym obowiązek wykonania projektu planu ochrony dla pozostałego terenu tego obszaru Natura 2000, znajdującego się poza granicami Parku, spoczywa na Regionalnym Dyrektorsze Ochrony Środowiska w Rzeszowie, który zgodnie ze stosowną procedurą, w drodze przetargu, wyłonił jego wykonawcę. Wykonawcą projektu Planu Ochrony obszaru Natura 2000 Bieszczady PLC180001 została firma Krameko Sp. z o.o. Projekt ww. planu ochrony jest finansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska w ramach działania 6.1. Ochrona przyrody i krajobrazu, *Opracowanie projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady z wyłączeniem obszaru Bieszczadzkiego Parku Narodowego.*

Celem opracowania projektu planu ochrony obszaru Natura 2000 jest uzyskanie informacji o obszarze, pozwalającej na:

- skompletowanie pełnych danych o przedmiotach ochrony obszaru oraz o innych gatunkach/siedliskach przyrodniczych, które mogą być za nie uznane, a także nadanie im odpowiedniej rangi;
- identyfikację zagrożeń dla przedmiotów ochrony (obecnych i zaproponowanych w trakcie prac nad projektem Planu) oraz określenie sposobów przeciwdziałania;
- weryfikację poprawności wyznaczenia granicy oraz aktualizację SDF obszaru;
- stworzenie bazy GIS wspomagającej zarządzanie obszarem;
- wypracowanie metod, zapisów oraz społecznej akceptacji pozwalających na skuteczną ochronę siedlisk i gatunków wskazanych lub projektowanych jako przedmioty ochrony obszaru, składających się na spójny plan ochrony.

Opracowanie przedmiotowego dokumentu pozwoli m.in. uzyskać szczegółowe informacje dotyczące rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, a także ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Bieszczady PLC180001. Ponadto, sporządzany plan będzie zawierał wskazania do dokumentów planistycznych, w tym do zmian w istniejących

studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego czy planach zagospodarowania przestrzennego województwa.

Wyznaczanie terenów pod zabudowę jako jeden z elementów Planu Ochrony

Zgodnie z art. 29 ust. 8 pkt 3b ustawy o ochronie przyrody Plan *Ochrony* dla obszaru Natura 2000 zawiera m.in. (...) określenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, zachowania integralności obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci obszarów Natura 2000, odnoszących się w szczególności do (...) zagospodarowania przestrzennego, w tym w szczególności terenów lokalizacji zabudowy możliwej bez szkody dla obszaru Natura 2000, infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, infrastruktury turystycznej i edukacyjnej, a także obszarów, które powinny być zalesione oraz obszarów wyłączonych z zalesiania(...).

Zabudowa terenów otwartych jako jedno z głównych zagrożeń dla bieszczadzkiej przyrody

Ponadprzeciętne walory przyrodnicze Bieszczadów, w tym znaczna część przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, jest realnie zagrożona przez presję budownictwa, głównie jednorodzinnego, pensjonatowego i rekreacyjnego. Nie wielkie pokrycie terenu bieszczadzkich gmin przez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego skutkuje wydawaniem decyzji na zabudowę rozproszoną. Taki sposób i tempo zabudowy powoduje utratę, bądź obniżenie jakości i fragmentację zbiorowisk nieleśnych, zaroślowych, także podlegających spontanicznej sukcesji wtórnej, utrwała proces zaniku drożności lokalnych korytarzy ekologicznych, powoduje zabór miejsc do żerowania i gniazdowania, nasila antropopresję itd. Należy mieć na uwadze, iż siedliska nieleśne stanowią obecnie jeden z najszybciej zanikających elementów krajobrazu w Bieszczadach. Przyczynia się do tego porzucenie pastwiskowo-kośnego użytkowania łąk co prowadzi do wkraczania roślinności leśnej, jak również postępująca zabudowa terenów otwartych. Lokowanie tego typu inwestycji na działkach wchodzących w skład rozległych kompleksów łąkowo-pastwiskowych, na wyeksponowanych stokach, szczególnie niekorzystnie wpływa m.in. na ptaki szponiaste, wykorzystujące jako miejsca żerowiskowe rozległe, otwarte przestrzenie.

Jedną z możliwości rozwiązań omawianego problemu stwarzają zapisy art. 29, ust. 8 pkt. 4 ustawy o ochronie przyrody, które dają możliwość zawarcia w Planie Ochrony wskazań do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach

zagospodarowania przestrzennego, jeżeli są one niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu *ochrony* siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000.

Właściwe, wielopoziomowe planowanie przestrzenne (od szczebla krajowego po gminny) daje potencjalne skuteczne narzędzie mogące zagwarantować zarówno właściwy rozwój zabudowy i związanej z nią infrastruktury technicznej, jak również zapewnić ochronę szczególnie cennych terenów, w tym obszarów Natura 2000.

Planowanie zabudowy i zagospodarowania terenu na obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001 – odbiór społeczny

Na potrzeby przygotowania oraz wdrażania planu ochrony obszaru Natura 2000 Bieszczady PLC180001 są tworzone Zespoły Lokalnej Współpracy. Do udziału w ich pracach jest zapraszana lokalna społeczność. Jednak, z uwagi na fakt lokalizacji tej formy ochrony przyrody w dużej części na gruntach prywatnych, planowanie zabudowy w obszarze rodzi wiele konfliktów. Do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie w okresie od 2015 r. do 2017 r. wpłynęło ponad 680 uwag mieszkańców gmin, których tereny znajdują się w granicach obszaru Natura 2000 Bieszczady PLC180001. To gminy: Cisna, Lutowska, Komańcza, Czarna oraz Baligród. Uwagi te odnosiły się m. in. do niewłaściwie przeprowadzonej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych, bądź też wyrażały sprzeciw wobec obejmowania siedliskiem przyrodniczym działek stanowiących własność osób prywatnych. Duża część uwag mieszkańców dotyczyła również problemu wyznaczenia terenów możliwych do zabudowy, w tym chęci zwiększenia ich powierzchni. Należy zaznaczyć, że odnotowano ponadto przypadki celowego niszczenia siedliska przyrodniczego, np. poprzez jego zoranie. Takie podejście części mieszkańców lokalnych społeczności wynika często z braku zrozumienia idei ochrony przyrody w ramach sieci Natura 2000. Wykonawca projektu Planu Ochrony dla obszaru Natura 2000 Bieszczady wraz z pracownikami RDOŚw Rzeszowie, w ramach spotkań Zespołów Lokalnej Współpracy, prowadzą dialog z mieszkańcami gmin bieszczadzkich, wskazując rozliczne potrzeby ochrony obszaru Natura 2000 Bieszczady oraz wyjaśniają wszelkie wątpliwości związane z funkcjonowaniem sieci Natura 2000. Mimo, iż jest to niewątpliwie żmudny proces, można dostrzec pewną zmianę nastawienia części lokalnych społeczności. Fakt ten stanowi dobry prognostyk możliwości zawarcia kompromisu na płaszczyźnie realizacji niektórych potrzeb właścicieli gruntów, a ochroną przyrody w obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001. Należy ponadto zaznaczyć, że zakres tego kompromisu nie jest kwestią dowolną – jego ramy określają nie tylko zapisy prawa krajowego, ale także prawa Unii Europejskiej.

Dążeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie jest opracowanie dokumentu, który zapewni właściwy stan zachowania przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Bieszczady, jak również będzie akceptowany zarówno przez społeczność lokalną jak i samorzady gminne (które będą się z tym dokumentem identyfikować), a w konsekwencji zatwierdzony przez Ministra Środowiska.

Summary

Designing a Natura 2000 site management plan is a complex issue. The document in question must guarantee both the maintenance or restoration of the conservation status of protected areas of Natura 2000, the preservation of the integrity of the Natura 2000 site and the coherence with the Natura 2000 network as well as the needs of the local community in the designation of sites for possible development without any harm to the site nature.